1. భారతదేశంలో ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ పెరుగుదలను, వాణిజ్య పద్ధతులు మరియు పరిపాలనా మార్పులపై దాని ప్రభావాన్ని అంచనా వేయండి. ఈ పరిణామాలు భారతదేశంలో బ్రిటిష్ ఆధిపత్యాన్ని ఏకీకృతం చేయడానికి ఎలా దోహదపడ్డాయో వివరించండి?

17వ శతాబ్దం ప్రారంభంలో, సుగంధ ద్రవ్యాలు, పట్టు మరియు పత్తిపై కాలక్రమేణా ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ భారతదేశంలో బ్రిటిష్ వాణిజ్య సంస్థగా ప్రారంభమైంది, అది రాజకీయ మరియు సైనిక శక్తిగా రూపాంతరం చెంది, భారతదేశాన్ని పునర్నిర్మించింది. పొత్తులు, విజయాలు మరియు పరిపాలనా సంస్కరణల ద్వారా, కంపెనీ సాంప్రదాయ వాణిజ్య పద్ధతులను బలహీనపరిచి కేంద్రీకృత నియంత్రణను స్థాపించింది. దాని కొత్త ఆదాయ వ్యవస్థలు మరియు చట్టాలు బ్రిటిష్ ప్రయోజనాలకు అనుకూలంగా ఉండేవి, అధికారాన్ని ఏకీకృతం చేశాయి, వలస పాలనకు మార్గం సుగమం చేశాయి. ఈ కలయిక భారతదేశంలో బ్రిటిష్ ఆధిపత్యం పెరగడానికి వాణిజ్యం మరియు రాజకీయాలు కీలకం.

1.భారతదేశంలో ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ పెరుగుదల మరియు దాని ప్రభావం:

భారతదేశంలో ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ ఆవిర్భావం:

- **తొలి వాణిజ్య సంస్థలు (1600–1700):** క్వీన్ ఎలిజబెత్ I ద్వారా ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ, గుత్తాధిపత్యాన్ని మంజూరు చేసింది, సుగంధ ద్రవ్యాలు, పట్టు, పత్తి మరియు నల్లమందు వ్యాపారం కోసం భారతదేశంలోకి ప్రవేశించింది. సూరత్‌లో (1612) తన మొదటి పోస్ట్‌ను స్థాపించి, మద్రాస్, బొంబాయి మరియు కలకత్తాకు విస్తరించింది.
- **ఏకస్వామ్యం మరియు విస్తరణ:** 17వ శతాబ్దం నాటికి కంపెనీ బెంగాల్ మరియు మహారాష్ట్ర లాగా ప్రధాన ప్రాంతాలను నియంత్రించింది.
- **రాజకీయ ప్రమేయం (1700–1750):** కంపెనీ తన రక్షణ కోసం రాజకీయాలను ప్రభావితం చేయడం ప్రారంభించింది.

వాణిజ్య పద్ధతులపై ప్రభావం:

- **మోనోపోలీ మరియు నియంత్రణ**: కంపెనీ వాణిజ్యాన్ని ఏకస్వామ్యంగా చేసుకుని, ధరలను నిర్దేశించింది, తగ్గించింది. భారతదేశంలో దేశీయ ఉత్పత్తి, ముఖ్యంగా బెంగాల్‌లోని చేతివృత్తులవారిని దెబ్బతీస్తుంది.
- **వాణిజ్య పంటలకు మారడం:** కంపెనీ ఇండిగో, నల్లమందు మరియు పత్తి వంటి వాణిజ్య పంటలను ప్రోత్సహించింది, ఆహార పంటల నుండి భూమిని మళ్లించడంతో ఆర్థిక అంతరాయం, కరువులకు దారితీసింది.
- **ద్రవ్య మార్పులు:** కంపెనీ తన సొంత కరెన్సీని ప్రవేశపెట్టి భారతదేశాన్ని నియంత్రించింది. ఇది ఆర్థిక మార్కెట్లు, బ్రిటిష్ ఆర్థిక ఆధిపత్యాన్ని బలోపేతం చేస్తాయి.

ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ ఆధ్వర్యంలో పరిపాలనా మార్పులు:

- **కేంద్రీకృత పరిపాలన:** కీలక విజయాల తర్వాత, కంపెనీ కేంద్రీకృత నియంత్రణ చట్టం (1773) మరియు పిట్స్ ఇండియా చట్టం (1784) ద్వారా అధికారికీకరించబడిన పరిపాలన, బ్రిటిష్ పార్లమెంట్ పర్యవేక్షణలో పాలనను ఉంచడం.
- **ఆదాయ వసూళ్ల వ్యవస్థ:** కార్న్‌వాలిస్ ప్రవేశపెట్టిన జమీందారీ వ్యవస్థ, స్థిర భూమిని ఆదాయ రేట్లు, జమీందార్లకు ప్రయోజనం చేకూరుస్తున్నాయి, కానీ రైతుల పరిస్థితులు మరింత దిగజారుతున్నాయి.

- **లా అండ్ ఆర్డర్:** కంపెనీ భారతీయ న్యాయ వ్యవస్థలను భర్తీ చేస్తూ ఇంగ్లీష్ చట్టాన్ని అమలు చేసింది. బ్రిటిష్ నిబంధనలతో, బ్రిటిష్ నియంత్రణను మరింత పటిష్టం చేస్తుంది

2.భారతదేశంలో బ్రిటిష్ ఆధిపత్యాన్ని ఏకీకృతం చేయడం:

- **రాజకీయ ఆధిపత్యం:** సైనిక శక్తి, వ్యూహాత్మక పొత్తులు మరియు స్థానిక పాలకులను బలహీనపరుస్తూ, ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ విస్తారమైన భూభాగాలపై తన నియంత్రణను విస్తరించింది. 18వ శతాబ్దం చివరి నాటికి, వరుస సైనిక దాడుల ద్వారా బ్రిటిష్ రాజకీయ ఆధిపత్యం స్థిరపడింది. అలహాబాద్ ఒప్పందం (1765) కంపెనీకి నియంత్రణను ఇచ్చింది. దక్షిణ భారతదేశం, ఉత్తర భారతదేశంలో ఇలాంటి ఒప్పందాలు బ్రిటిష్ ప్రభావాన్ని మరింత విస్తరించింది.
- **ఆర్థిక దోపిడీ మరియు సంపద హరించడం:** ఈస్ట్ ఇండియా కంపెనీ యొక్క భారీ పన్ను విధానాలు, గుత్తాధిపత్య నియంత్రణ మరియు వనరుల వెలికితీత భారతదేశ ఆర్థిక దోపిడీకి దోహదపడ్డాయి. దాదాభాయ్ నౌరోజీ వంటి నాయకులు వ్యక్తీకరించిన సంపద పారుదల సిద్ధాంతం, భారతదేశ వనరులను బ్రిటన్‌కు హరించిన ఆర్థిక దోపిడీ, బ్రిటిష్ వారిని మరింతగా స్థిరపరిచింది.
- **విభజించు పాలించు:** కంపెనీ విభజించు పాలించు అనే వ్యూహాన్ని ఉపయోగించి, మధ్య విభజనలను పెంచింది. స్థానిక పాలకులు మరియు సంఘాలు, తరచుగా మత మరియు కుల భేదాలను తీవ్రతరం చేస్తాయి. ఈ వ్యూహం బ్రిటిష్ పాలనకు ప్రతిఘటనను బలహీనపరిచింది, కంపెనీ భారతదేశంలో తన అధికారాన్ని పదిలం చేసుకోవడానికి అనుమతించింది.
- **సాంస్కృతిక మరియు విద్యా ప్రభావం:** ఆ కంపెనీ ద్వారా విద్య మరియు సాంస్కృతిక ప్రభావం భారతీయ సమాజాన్ని పునర్నిర్మించడానికి కూడా ప్రయత్నించింది. ఆంగ్ల విద్య పరిచయం, ప్రచారం పాశ్చాత్య ఆలోచనలు భారతీయ మేధావుల యొక్క ఉన్నత తరగతిని సృష్టించాయి, వారు బ్రిటిష్ వారి పట్ల విధేయత ఉన్నప్పటికీ ఆసక్తులు, అనుకోకుండా సంస్కరణ మరియు ఆధునీకరణ ఆలోచనలను ప్రచారం చేయడానికి సహాయపడ్డాయి, అది తరువాత భారత జాతీయవాదం పెరగడానికి దోహదపడింది.

వాణిజ్య పద్ధతులపై మరియు పరిపాలనా మార్పులపై ఆర్థికంగా, రాజకీయంగా బ్రిటిష్ ఆధిపత్యం దాని ప్రభావం ఏకీకరణలో కీలక పాత్ర పోషించింది. జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ సముచితంగా చెప్పినట్లుగా, "బ్రిటిష్ వారు" ప్రజల పరిస్థితిని మెరుగుపరచడానికి కాదు, వారిని దోపిడీ చేయడానికి భారతదేశానికి వచ్చాము." ఇది స్వాతంత్ర్యం, స్వయం నిర్ణయాధికారం కోసం భారతదేశం యొక్క దీర్ఘకాల పోరాటానికి దారితీసింది.

2. భారతదేశంలో సామాజిక-మత సంస్కరణ ఉద్యమాలకు స్వామి వివేకానంద, స్వామి దయానంద సరస్వతి అందించిన సహకారాలను చర్చించండి.

1893లో, స్వామి వివేకానంద చికాగోలో జరిగిన మతాల సమావేశంలో మత ఐక్యత, సహనం కోసం పిలుపునిస్తూ ప్రపంచాన్ని ఆకర్షించాడు, భారతదేశ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాన్ని ప్రపంచవ్యాప్తంగా పరిచయం చేశాడు. అదే సమయంలో, స్వామి దయానంద సరస్వతి, ఆర్య సమాజం (1875) ద్వారా, వేద బోధనలను పునరుద్ధరించడానికి, మూఢనమ్మకాలను తిరస్కరించడానికి, సామాజిక సమానత్వాన్ని ప్రోత్సహించడానికి ప్రయత్నించాడు. వారి సహకారాలు కలిసి భారతదేశంలో ఆధ్యాత్మిక మరియు సామాజిక సంస్కరణను ప్రేరేపించాయి, జాతీయ గుర్తింపు మరియు హిందూ మతం యొక్క ప్రపంచ అవగాహన రెండింటినీ ప్రభావితం చేశాయి.

1.స్వామి వివేకానంద:

తాత్విక రచనలు: స్వామి వివేకానంద సార్వత్రిక ఆధ్యాత్మిక దృక్పథం కులం మరియు మతాలకు అతీతంగా, వేదాంతాన్ని స్వీయ-సాక్షాత్కారం మరియు సహనం యొక్క సార్వత్రిక మార్గంగా ప్రచారం చేసింది. 1893లో మతాల పార్లమెంటులో ఆయన చేసిన ప్రసంగం హిందూ మతాన్ని ప్రపంచ శాంతి, ఐక్యతకు మార్గంగా ప్రదర్శించింది, భారతీయ ఆధ్యాత్మికతకు ప్రపంచవ్యాప్తంగా గుర్తింపు లభించింది.

యువత సాధికారత మరియు జాతీయవాదం: యువత సాధికారతను వివేకానంద నొక్కిచెప్పారు, ఆత్మవిశ్వాసం, విద్య మరియు జాతీయ అభ్యున్నతి కోసం చర్య తీసుకోవాలని వారిని కోరారు. భారతదేశం యొక్క ఆధ్యాత్మిక, భౌతిక శ్రేయస్సు విద్య ద్వారా సాధించబడుతుందని, ముఖ్యంగా ప్రజలకు, జాతీయవాద ఉద్యమానికి కేంద్ర సూత్రంగా ఆయన విశ్వసించారు.

సామాజిక సంస్కరణలు: వివేకానంద కుల వ్యవస్థను, సామాజిక అసమానతను, మహిళలపై వివక్షను ఖండిస్తూ, వారి సాధికారత కోసం వాదించాడు. సామాజిక న్యాయం, అందరికీ విద్యను ప్రోత్సహించడంలో ఆయన చేసిన కృషి భారత జాతీయ కాంగ్రెస్ మరియు స్వదేశీ ఉద్యమం వంటి ఉద్యమాలకు పునాది వేసింది. విద్య మరియు సామాజిక సంక్షేమం అందించడానికి రామకృష్ణ మిషన్ ఏర్పాటుకు కూడా ఆయన సహాయపడ్డాడు.

మానవాళికి సేవ అనే భావన: "మానవునికి సేవ చేయడమే దేవునికి సేవ" అని వివేకానంద బోధించాడు, ఆధ్యాత్మిక వృద్ధిని సామాజిక సేవతో కలుపుకున్నాడు. నిస్వార్థ చర్య మరియు సామాజిక బాధ్యతపై ఆయన ప్రాధాన్యత ప్రజలతో ప్రతిధ్వనించింది, భారతదేశ సామాజిక సంస్కరణ ఉద్యమాన్ని రూపొందించడంలో కీలక పాత్ర పోషించింది.

2.స్వామి దయానంద సరస్వతి:

- **మూఢనమ్మకం మరియు కుల వ్యవస్థను తిరస్కరించడం:** మూఢనమ్మకాలు, విగ్రహారాధన మరియు అంధ ఆచారాలను తిరస్కరించడం ద్వారా హిందూ సమాజాన్ని సంస్కరించాలని స్వామి దయానంద సరస్వతి వాదించారు. ఆర్య సమాజం ద్వారా, ఆయన వేదాలకు అంతిమ అధికారంగా తిరిగి రావడాన్ని నొక్కి చెప్పారు. దయానంద్ అర్చక వర్గం ప్రజలను దోపిడీ చేస్తుందని విమర్శిస్తూ, సామాజిక సమానత్వాన్ని ప్రోత్సహించడం ద్వారా కుల వ్యవస్థను రద్దు చేయాలని పిలుపునిచ్చారు.
- **సామాజిక సంస్కరణ మరియు మహిళా సాధికారత:** దయానంద్ సతి, బాల్య వివాహాలు మరియు స్త్రీ నిరక్షరాస్యత వంటి ఆచారాలను ఖండించారు, మహిళల విద్య మరియు సంస్కరణలలో వారి చురుకైన భాగస్వామ్యానికి పిలుపునిచ్చారు. ఆయన వితంతు పునర్వివాహానికి మద్దతు ఇస్తూ విద్య మరియు ఆస్తిపై మహిళల హక్కుల కోసం వాదించారు.
- **ఆర్య సమాజ స్థాపన:** 1875లో, దయానంద్ వేద విలువలు, సామాజిక సమానత్వం మరియు కుల ఆధారిత వివక్షను తొలగించడానికి ఆర్య సమాజాన్ని స్థాపించారు. ఇది హిందూ జాతీయవాదంలో కీలక పాత్ర పోషించింది, స్థానిక సాంస్కృతిక వారసత్వానికి తిరిగి రావడాన్ని ప్రోత్సహించింది, వలసవాద ప్రభావాన్ని ఎదుర్కొని స్వావలంబనను పెంపొందించింది.

సామాజిక-మత సంస్కరణ ఉద్యమాలపై ప్రభావం:

- **ఆధ్యాత్మిక మరియు సామాజిక మేల్కొలుపు:** వివేకానంద మరియు దయానంద సరస్వతి ఇద్దరూ భారతీయ సమాజ మేల్కొలుపుకు అపారమైన కృషి చేశారు. ఆధ్యాత్మిక పునరుజ్జీవనంపై వారి ప్రాధాన్యత సామాజిక న్యాయం పట్ల వారి లోతైన ఆందోళనతో ముడిపడి ఉంది. వివేకానంద ఆలోచనలు ప్రజల ఆధ్యాత్మికత మరియు సాధికారతతో ఎక్కువగా ప్రతిధ్వనించగా, దయానంద్ దృష్టి ఆచారబద్ధమైన హిందూ మతాన్ని తిరస్కరించడం ఆధారంగా సామాజిక సంస్కరణపై ఉంది.

- **జాతీయవాద ఉద్యమాలపై ప్రభావం:** వారి బోధనలు భారత జాతీయవాద అభివృద్ధిని ప్రత్యక్షంగా ప్రభావితం చేశాయి. యువత సాధికారత మరియు విద్య ద్వారా జాతీయ పునరుజ్జీవనం కోసం స్వామి వివేకానంద పిలుపు, సామాజిక సంస్కరణల కోసం దయానంద్ వాదనతో కలిపి, భారత స్వాతంత్ర్య ఉద్యమానికి సైద్ధాంతిక పునాదిని అందించాయి. ఆర్య సమాజం, రామకృష్ణ మిషన్ జాతీయవాద ఆలోచనల వ్యాప్తికి అనుకూలమైన వాతావరణాన్ని సృష్టించడంలో సహాయపడ్డాయి.

స్వామి వివేకానంద గురించి నేతాజీ సుభాష్ చంద్రబోస్ చెప్పినట్లుగా, "స్వామి వివేకానంద జీవించి మరణించిన భారతదేశం అనే భావన జాతీయ బలం, ఐక్యతతో కూడుకున్నది. ఆయన ఆలోచనలు ఈ దేశ యువత ఎల్లప్పుడూ నిర్భయంగా, ధైర్యంగా తమ చర్యలలో పాల్గొనడానికి ప్రేరేపిస్తాయి." అదేవిధంగా, స్వామి దయానంద సరస్వతి బోధనలను లాలా లజపతి రాయ్ ప్రశంసించారు, "స్వామిజీ కృషి వేద వారసత్వంపై గర్వభావాన్ని సృష్టించడం, భారతదేశంలో స్వావలంబన స్ఫూర్తిని ప్రేరేపించడం" అని ఆయన పేర్కొన్నారు. వారి వారసత్వాలు జ్ఞానం, న్యాయం మరియు ఐక్యతపై ఆధారపడిన భవిష్యత్తు వైపు దేశాన్ని నడిపిస్తూ మరియు ప్రేరేపిస్తూనే ఉన్నాయి.